

UNIWERSYTET GDAŃSKI
WYDZIAŁ NAUK SPOŁECZNYCH
INSTYTUT POLITOLOGII

Zeszyty Naukowe
nr 11

CYWILIZACJA I POLITYKA

Krystyna Gomółka

Rola Polsko-Szwajcarskiego Programu Współpracy w intensyfikacji działań organizacji pozarządowych

Wstęp

Przystąpienie Polski do Europejskiego Obszaru Gospodarczego w 2003 r. oraz Unii Europejskiej w 2004 r. otworzyło przed krajem nowe możliwości. Umożliwiło między innymi uczestnictwo w międzynarodowych programach współpracy w wielu dziedzinach. Finansowanie programów odbywało się z funduszy Unii Europejskiej. Zaliczyć do nich należy Program Phare CBC realizowany w latach 1998–2003, a następnie Interreg IIIA i IIIB, z którego projekty były realizowane od lat 2004–2008. Wiele przedsięwzięć zostało podjętych dzięki kwocie ponad pół miliarda euro przekazanej przez darczyńców z Islandii, Lichtensteinu i Norwegii w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Okres realizacji przedsięwzięć z tych środków trwał sześć lat w okresie 2004–2009. Objęły one swoim zasięgiem dziedziny od ochrony środowiska i ochrony zdrowia, badania naukowe i stypendia dla studentów, wzmacnianie bezpieczeństwa w zakresie realizacji Układu z Schengen, wspieranie współpracy kulturalnej, ochronę zabytków, rozwój regionów oraz wielokierunkową pomoc dla organizacji pozarządowych.

W maju 2004 r. podczas szczytu Szwajcaria – Unia Europejska strona szwajcarska zaproponowała stworzenie programu pomocy finansowej, którego celem byłoby zmniejszenie różnic społeczno-gospodarczych w krajach nowo przyjętych do UE. Rokowania w sprawie kształtu programu zakończyły się w 2006 r. W podpisanym dwustronnym memorandum pomiędzy UE i Szwajcarią w 2007 r. znalazło się zobowiązanie tej ostatniej do podpisywania oddzielnych, dwustronnych umów z potencjalnymi beneficjentami – państwami. Dla nowych członków UE przewidziano pomoc finansową w wysokości ponad 1 mld franków szwajcarskich. Dla Polski dofinansowanie stano-

wiło 489 mln CHF, co stanowi tj. 50% ogólnej sumy przeznaczanej na pomoc przez darczyńców.

Wydatkowanie takiej kwoty wymagało przegłosowania w parlamencie „Ustawy o współpracy z krajami Europy Wschodniej” oraz przeprowadzenia referendum wśród obywateli szwajcarskich. Zakończyło się pomyślnie dla nowych krajów UE. Środki szwajcarskie przewidywały wsparcie dla instytucji sektora państwowego i prywatnego oraz organizacji pozarządowych. Program założył wsparcie co najmniej 40% instytucji z siedzibą w województwach: lubelskim, małopolskim, podkarpackim i świętokrzyskim. Celem pracy jest określenie w jaki sposób środki Polsko-Szwajcarskiego Programu Współpracy zintensyfikowały pracę organizacji pozarządowych na obszarach objętych działaniem programu.

Działalność organizacji pozarządowych w Polsce

W 2010 r. w Rejestrze Regon w Polsce było zarejestrowanych 71 000 stowarzyszeń, 12 000 fundacji, 16 000 ochotniczych straży pożarnych¹. W 2011 r. zarejestrowanych było 98 405 stowarzyszeń i organizacji społecznych, 14 397 fundacji oraz 16 000 ochotniczych straży pożarnych. Stowarzyszenia i organizacje społeczne stanowiły 76,4% wszystkich organizacji. Najwięcej tego typu organizacji działało w województwach: mazowieckim, dolnośląskim, śląskim łódzkim i wielkopolskim, najmniej funkcjonowało w województwach: lubuskim, opolskim, podlaskim, świętokrzyskim i warmińsko-mazurskim. Szczegółowo liczbę organizacji pozarządowych z podziałem według form prawnych w poszczególnych województwach w Polsce ukazuje tabela 1.

Tabela 1.

Liczba organizacji pozarządowych w Polsce w poszczególnych województwach w 2011 r. według Regon GUS

L.p.	Województwo	Stowarzyszenia i organizacje społeczne	Fundacje
1	dolnośląskie	7 859	1 225
2	kujawsko-pomorskie	5 003	530

¹ Podstawowe Fakty o organizacjach pozarządowych. Raport z badania 2010 r. http://civicpedia.ngo.pl/files/civicpedia.pl/public/raporty/podstawowefakty_2010.pdf, odczyt z dn. 2.05.2012. W szerszym ujęciu do sektora pozarządowego zalicza się: 1/6,5 tys. organizacji samorządu gospodarczego i zawodowego, bez związków zawodowych i organizacji pracodawców; 2/3, 8 tys. organizacji członkowskich tj. koła łowieckie. Pracownicze kasy pożyczkowe, komitety społeczne; 3/2 tys. jednostek organizacyjnych Kościoła katolickiego.

3	lubelskie	5 965	588
4	lubuskie	2 843	212
5	łódzkie	6 314	797
6	małopolskie	8 434	1 233
7	mazowieckie	13 589	5 245
8	opolskie	2 756	145
9	podkarpackie	6 010	289
10	podlaskie	3 086	269
11	pomorskie	5 766	936
12	śląskie	8 888	1 020
13	świętokrzyskie	3 227	226
14	warmińsko-mazurskie	4 353	301
15	wielkopolskie	9 577	960
16	zachodniopomorskie	4 735	421
Ogółem	Polska	98 405	14 397

Źródło: opracowanie własne na podstawie: http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/pgwf_zmiany_strukturalne_grup_podmiotow_I_pol_2012.pdf, odczyt z dn. 12.09.2012.

Trudno oszacować liczbę osób pracujących w organizacjach, ze względu na sezonowość i okazjonalność ich pracy, wiele organizacji pozarządowych działało w sposób zadaniowy a nie ciągły. Stąd trudny do określenia „problem martwych dusz”.

Zdaniem Jadwigi Przewłockiej obszary działania polskiego III sektora można podzielić na kilka grup. Największą grupę stanowiły podmioty, które za główny cel swojego istnienia obrały: sport, turystykę, rekreację, hobby. Stanowiły one w 2010 r. prawie 53% wszystkich działających organizacji. Jako najistotniejszy temat pracy – edukację i wychowanie – uznawało w Polsce 15% organizacji. Dla 14% organizacji kultura i sztuka stanowiły podstawowe pole działania. 7% III sektora za główny cel aktywności wskazało usługi socjalne i pomoc społeczną. Taki sam procent stanowiły organizacje dbające o ochronę zdrowia. Rozwój lokalny był naczelnym celem pracy 5% organizacji Polski². Zdecydowana większość organizacji pozarządowych, bo aż 88% powstała z myślą działania na rzecz indywidualnych osób, najczęściej ich członków. 62% wszystkich podmiotów prowadziło prace na terenie województwa, w którym zostało założone a tylko 38% na terenie szerszym od wyżej wymienionego. Większość organizacji pozarządowych posiadała swoją siedzibę w dużych miastach Polski, a ich obszar działania określany był w granicach miast. Wśród stowarzyszeń i organizacji społecznych dominowały podmioty prowadzące działalność na małym

² Rodzaje i liczba organizacji pozarządowych w Polsce <http://wiadomosci.ngo.pl/wiadomosci/768625.html>, odczyt z dn. 2.05.2012.

terenie nie większym niż jedna gmina – 38% organizacji, 23% prowadziło działalność w granicach powiatu. Podmioty obejmujące teren całego województwa stanowiły – 18% a cały kraj – 15%. Pozostałe 6% organizacji podejmowało pracę poza krajem³. Stowarzyszenia i organizacje społeczne działały na terenie całej Polski, natomiast najczęściej fundacja działała w miastach – 83%⁴. Wśród organizacji pozarządowych przeważały podmioty prowadzące wyłącznie nieodpłatną działalność statutową a członkowie organizacji wykonywali prace na jej rzecz społecznie – 72%⁵. Na drugim miejscu pod względem liczby znalazły się organizacje prowadzące odpłatną pracę statutową, ale nieprowadzące działalności gospodarczej. Tylko 8% stanowiły podmioty prowadzące działalność gospodarczą. Przeciętny dochód organizacji był dość niski i został określony na sumę 20 tys. złotych rocznie. Zasadą było – im starsza organizacja tym częściej korzystała z płatnej pracy. Niewielki jednak procent podmiotów mógł się pochwalić kilkoma płatnymi etatami. Tego typu organizacje stanowiły 6% ogólnej puli. Według danych GUS na koniec 2010 r. aktywnie działające organizacje posiadały 9,1 mln członków, wśród których zdecydowanie większy procent stanowili mężczyźni – 63%⁶. Większym potencjałem członkowskim wykazywały się stowarzyszenia i organizacje społeczne. Należało do nich 78% wszystkich członków organizacji pozarządowych. Stowarzyszenia kultury fizycznej i związki sportowe pod względem liczby członków zajmowały drugie miejsce, natomiast ochotnicze straże pożarne zgromadziły w swoich szeregach najmniejszą liczbą członków.

W organizacjach pozarządowych w 2010 r. pracowało 103 tys. osób⁷. Jan Herbst i Jadwiga Przewłocka oszacowali, iż zatrudnieni w organizacjach pozarządowych stanowili około 100 000 osób w Polsce⁸. Wśród zatrudnionych na etacie w organizacjach przeważały kobiety – 73%. Korzystanie z pracy społecznej w 2010 r. wykazało 72% wszystkich organizacji. Najczęściej deklarowały ją koła łowieckie – 78%, następnie organizacje posiadające status pożytku publicznego – 82%. Wśród wolontariuszy znacznie wyższy był udział mężczyzn niż kobiet.

³ Podstawowe dane o stowarzyszeniach, podobnych organizacjach społecznych, fundacjach oraz społecznych podmiotach wyznaniowych działających w 2010 r. http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/gs_podst_dane_o_stowarzyszeniach_dzialajacych_w_2010_r.pdf, odczyt z dn. 18.09.2012.

⁴ Wstępne wyniki badania społecznej i ekonomicznej kondycji stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych fundacji oraz społecznych podmiotów wyznaniowych w 2010 r. (SOF1). Materiał przygotowany na konferencje prasową 26.07.2012 r. http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/GS_wstepne_wyniki_bad_spolecz_i_ekono_kondycji_2010_SOF-1.pdf, odczyt z dn. 17.09.2012.

⁵ Ibidem, s. 3.

⁶ Ibidem, s. 2.

⁷ Ibidem, s. 4.

⁸ J. Herbst, J. Przewłocka, *Podstawowe fakty o organizacjach pozarządowych. Raport z badania 2010 roku*, http://civicpedia.ngo.pl/files/civicpedia.pl/public/raporty/podstawowefakty_2010.pdf, odczyt z dn. 18.09.2012.

Tylko 4% III sektora mogło się pochwalić przychodami przekraczającymi 1 mln i funkcjonowały one zazwyczaj w dużych miastach. Ponad 41% organizacji określiło swoje roczne przychody na 10 000 PLN, 37% organizacji wykazywało przychody od 10 000 do 100 000 PLN, od 100 000 do 1 000 000 PLN osiągnęło 17% organizacji. Z informacji podanych przez GUS w 2012 r. wynika, iż wiele organizacji od 2006 do 2010 r. wykazało się szybkim wzrostem potencjału ekonomicznego⁹. Na przychody organizacji składały się: składki członkowskie, środki samorządowe i darowizny. Największym sponsorem jest organizacji pozarządowych jest sektor publiczny w postaci dotacji samorządowych i rządowych. W znacznie mniejszym stopniu były to wpływy finansowe z centralnych urzędów. Tendencja tego typu utrzymywała się od 2007 r. Dotacje od władz samorządowych stanowiły 38% w 2010 r. Podmioty III sektora działające w małych miejscowościach istniały tylko dzięki funduszom samorządów. Składki członkowskie nie odegrały istotnej roli w pracy organizacji i często stanowiły mniej niż 20% przychodów. Niewiele organizacji generowało środki podejmując działalność gospodarczą. Kolejnym źródłem dochodu były darowizny od firm i osób fizycznych oraz dochody z przekazania 1% podatku przez obywateli. Do stosunkowo rzadkich przypadków należało wsparcie przez inne organizacje pozarządowe oraz przychody ze zbiórek i akcji charytatywnych. W 2010 r. najwięcej pieniędzy od samorządów otrzymały organizacje zajmujące się sportem, turystyką, rekreacją, kulturą i sztuką, edukacją i wychowaniem, ochroną zdrowia, usługami socjalnymi i społecznymi. Największym dochodem z otrzymania 1% podatku wykazały się organizacje zajmujące się: wychowaniem i edukacją, usługami socjalnymi i społecznymi, kulturą i sztuką, sportem, turystyką, rekreacją. Na dalszych miejscach wśród przychodów organizacji pozarządowych znajduje się pozyskiwanie środków unijnych. W 2005 r. korzystało z nich 3% wszystkich organizacji, w 2007 r. – 9% a w 2009 r. nastąpił spadek liczby organizacji, którym przyznano dofinansowanie ze środków unijnych i stanowiły one jedynie 7% wszystkich podmiotów¹⁰. Próby pozyskiwania środków były podejmowane przez ponad 20% organizacji III sektora. Zdecydowanie największym zainteresowaniem cieszyły się programy: Program Operacyjny Kapitał Ludzki, Program Progress Live +, Leonardo da Vinci, Młodzież w działaniu, Norweski Mechanizm Finansowy oraz Program Rozwoju Obszarów Wiejskich. Nie wszystkie podmioty w jednakowy sposób interesowały się funduszami. Znacznie częściej fundusze unijne starały się pozyskać organizacje pozarządowe istniejące najkrócej, mniej niż

⁹ Wstępne wyniki badania społecznej i ekonomicznej kondycji stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych fundacji oraz społecznych podmiotów wyznaniowych w 2010 r. (SOF1). Materiał przygotowany na konferencje prasową 26.07.2012 r. http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/GS_wstepne_wyniki_bad_spolecz_i_ekono_kondycji_2010_SOF-1.pdf, odczyt z dn. 17.09.2012.

¹⁰ J. Herbst, J. Przewłocka, *Podstawowe fakty*, http://civicipedia.ngo.pl/files/civicipedia.pl/public/raporty/podstawowefakty_2010.pdf, odczyt z dn. 19.09.2012.

5 lat, a ich siedziby znajdowały się w dużych miastach. Organizacje funkcjonujące w województwach wschodnich były aktywniejsze w składaniu wniosków o dofinansowanie od organizacji mających siedzibę w województwach zachodnich i centralnych. Można to wytłumaczyć większą dostępnością funduszy przeznaczonych dla tego rejonu. Najczęściej o środki ubiegały się podmioty o średniej zamożności, których roczne dochody kształtowały się od 10 000 do 100 000 PLN, zajmujące się usługami rynku pracy, działalnością edukacyjną, pomocą społeczną, rozwojem lokalnym a także infrastrukturą. Stosunkowo rzadko to czyniły organizacje zajmujące się sportem i ochroną zdrowia. O fundusze unijne starały się najczęściej organizacje nieprowadzące działalności gospodarczej.

Z informacji dostarczonych przez GUS za lata 2009–2011 wynika, iż wiele stowarzyszeń i fundacji na koniec każdego roku rozrachunkowego miało kłopoty z płynnością finansową. Za najważniejszy problem utrudniający pracę III sektora uznano brak odpowiedniej ilości funduszy¹¹. Ponad 60% organizacji pozarządowych działających w 2010 r. zadeklarowało, iż nie posiada żadnego majątku¹².

Założenia Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy

Fundusze szwajcarskie przewidziały wsparcie dla sektora publicznego i organizacji pozarządowych przez pięcioletni okres zaciągania zobowiązań i dziesięcioletni okres wydawania środków programu. Założono, iż wsparcie powinny uzyskać następujące dziedziny: 1. bezpieczeństwo rozwoju regionalnego obszarów peryferyjnych i słabo rozwiniętych, ochrona i uszczelnienie wschodnich granic Polski; 2. środowisko i infrastruktura realizowane przez rozbudowę infrastruktury środowiskowej, zarządzanie odpadami, systemy energii odnawialnej, poprawa systemów transportowych, bioróżnorodność i ochrona ekosystemów, wsparcie dla transgranicznych poczynań w zakresie ochrony środowiska; 3. rozwój sektora prywatnego, dofinansowanie małych i średnich firm i promocja eksportu; 4. zasoby ludzkie i rozwój społeczny wyrażający się w działaniach na rzecz ochrony zdrowia i opieki społecznej, oraz wsparcie funduszu stypendialnego dla uczniów i studentów. Łącznie dla Polski Szwajcaria przeznaczyła 489 md CHF¹³. Dofinansowanie zaplanowano w czterech poziomach:

¹¹ Ibidem, s. 110–112.

¹² Ibidem, s. 114.

¹³ Umowa Ramowa pomiędzy Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Szwajcarską Radą Federalną o wdrażaniu szwajcarsko-polskiego programu współpracy w celu zmniejszenia różnic społeczno-gospodarczych w obrębie rozszerzonej Unii Europejskiej, http://www.programszwajcarski.gov.pl/dokumenty/dok_programowe/strony/dokumenty_programowe.aspx, odczyt z dn. 20.09.2012.

1. do 60% kosztów kwalifikowanych; 2. do 85% kosztów; 3. do 90% kosztów kwalifikowanych; 4. całkowite sfinansowanie przedsięwzięć. W ramach wsparcia finansowego utworzono grant sponsorujący organizacje pozarządowe oraz polsko-szwajcarskie projekty regionalne, fundusz dla przygotowania projektów oraz fundusz pomocy technicznej¹⁴.

W ramach Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy powstały dwa fundusze: 1. Fundusz dla Organizacji Pozarządowych; 2. Fundusz Partnerski. Ten pierwszy działał w celu wzrostu aktywności obywatelskiej, wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i likwidacji różnic pomiędzy Polską a krajami UE w tym zakresie. W jego ramach organizacje pozarządowe miały i mają możliwość realizacji projektów, których celem jest zwiększenie aktywnego udziału obywateli w życiu publicznym, rozwiązywanie problemów społeczności lokalnych, propagowanie rządów prawa, promowanie włączania się obywateli w życie publiczne, wypracowanie rozwiązań innowacyjnych, które mają za zadanie wymianę doświadczeń pomiędzy zainteresowanymi podmiotami¹⁵. Do obszarów tematycznego wsparcia zaliczone zostały: 1. edukacja obywatelska; 2. działania kontrolne wzmacniające procedury demokratyczne kontroli władz i instytucji publicznych; 3. partycypacja w polityce publicznej¹⁶. Szczegółowo plan działań przedstawiał się w trzech następujących zakresach:

1/ edukacji obywatelskiej – wspierane były działania edukacyjne dotyczące praw wyborczych elektoratu, mające na celu zwiększenie świadomości obywatelskiej, tworzenie kampanii i programów edukacyjnych oraz informacyjnych w zakresie pobudzania aktywności, zwiększenie udziału narzędzi informatycznych służących propagowaniu idei, wsparcie programów edukacyjno-informacyjnych dla liderów organizacji pozarządowych, podnoszenie wiedzy i umiejętności w zakresie działania w różnych formach, rozwijanie i wyrabianie postaw obywatelskich u dzieci i młodzieży, wzmocnienie zaufania do instytucji publicznych i zmniejszenie dystansu obywatela do władz, rozwój poradnictwa obywatelskiego i edukacji oraz informacji dla obywateli w zakresie praw obywatelskich;

2/ działań kontrolnych – program założył wsparcie przedsięwzięć mających na celu promocję procedur i wzmocnienie kontroli instytucji publicznych, obywatelski monitoring pracy administracji na poziomie lokalnym, regionalnym i centralnym, działania antykorupcyjne, monitoring pracy administracji i środowisk politycznych oraz obietnic

¹⁴ Polsko-Szwajcarski Program Współpracy, Obszary wsparcia, http://www.programszwajcarski.gov.pl/obszary_wsparcia/obszary_priorytetowe/strony/start.aspx, odczyt z dn. 20.09.2012.

¹⁵ Cele Polsko-Szwajcarskiego Programu Współpracy <http://www.swissgrant.pl/pl/fundusz-dla-organizacji-pozarzadowych/typy-projektow>, odczyt z dn. 20.05.2012.

¹⁶ Grant Blokowy Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy, <http://www.swissgrant.pl/pl/fundusz-dla-organizacji-pozarzadowych/o-priorytecie-i>, odczyt z dn. 20.05.2012.

składanych przez przedstawicieli władz na poziomie centralnym, regionalnym i lokalnym, recenzowanie pracy administracji publicznej i środowisk politycznych w zakresie wdrażania przez nich działań z zakresu partycypacji obywatelskiej, monitoring obietnic wyborczych na poziomie centralnym, lokalnym i regionalnym;

3/ partycypacji w polityce publicznej – założono konsultacje społeczne, wypracowanie i upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie organizowania debat, referendów, petycji inicjatyw ustawodawczych i uchwałodawczych, konsultacji pod warunkiem braku dofinansowania dla kampanii politycznych, ocena działalności administracji publicznej przez audyt publiczny podniesienie jakości funkcjonowania administracji publicznej, realizację projektów umożliwiających wdrażanie polityk publicznych, naukę tworzenia strategii, budżetów, ustalenie wskaźników mierzenia satysfakcji obywateli i oceny pracy administracji publicznej oraz wzrost udziału młodzieży w życiu publicznym, budowanie mechanizmów umożliwiających udział w życiu publicznym grup nieuczestniczących wcześniej w nim: osób starszych, żyjących w ubóstwie, niepełnosprawnych i imigrantów¹⁷.

W ramach aspektów horyzontalnych założono podejmowanie działań zaspokajających potrzeby bieżącej społeczności, zniesienie wszelkich przejawów dyskryminacji oraz wykorzystanie dobrych praktyk w zarządzaniu. Maksymalna wielkość dofinansowania projektów w zakresie trzech płaszczyzn tematycznych stanowić miała 90% wartości projektu. Założono iż środki finansowe z Polsko-Szwajcarskiego Programu Współpracy w ramach Priorytetu I Funduszu dla organizacji pozarządowych miały zostać przyznane w trzech naborach „dużych” i „małych” grantów począwszy od I kwartału 2011 r. do I kwartału 2013 r. Przy realizacji projektów „małych” przewidziano dofinansowanie od 10 000 do 60 000CHF, okres realizacji do 12 miesięcy nie dłużej niż do 30 września 2014 r. W projektach „dużych” dofinansowanie wynosiło od 10 000 do 250 000 CHF a projekty mogły być realizowane w tym samym okresie czasu¹⁸. O środki mogły się ubiegać organizacje non profit, zarejestrowane w Polsce i niezależne od partii politycznych: fundacje, stowarzyszenia, związki stowarzyszeń, inne osoby prawne zarejestrowane co najmniej 12 miesięcy przed złożeniem wniosku. Dofinansowanie nie przysługiwało organizacjom założonym przez partie polityczne, związki zawodowe, organizacje pracodawców, samorządy gospodarcze, które wspomagane były finansowo przez jednostki samorządu terytorialnego, kluby sportowe działające w formie spółki na podstawie przepisów z 16.01.1996 r. oraz Kościoły i jed-

¹⁷ Cele priorytetu I Fundusz dla organizacji pozarządowych, <http://www.swissgrant.pl/pl/fundusz-dla-organizacji-pozarzdowych/o-priorytecie-i>, odczyt z dn. 28.10.2012.

¹⁸ Typy projektów, <http://www.swissgrant.pl/pl/fundusz-dla-organizacji-pozarzdowych/typy-projektow>, odczyt z dn. 20.09.2012.

nostki wyznaniowe utworzone na podstawie odrębnych przepisów¹⁹. Założono również zagraniczny partner uczestniczący w projekcie pochodzić może z Szwajcarii, lub państw UE: Austrii, Belgii, Bułgarii, Cypru, Czech, Danii, Estonii, Finlandii, Francji, Grecji, Hiszpanii, Holandii, Irlandii, Litwy, Luksemburga, Łotwy, Malty, Niemiec, Polski, Portugalii, Rumunii, Słowacji, Słowenii, Szwecji, Węgier, Wielkiej Brytanii. Powinien on realizować cele naznaczone w projekcie. Jego udział w grantie oznaczał fizyczne uczestnictwo w postaci określonego zespołu ludzkiego, wsparcie finansowe, techniczne i organizacyjne dla polskiej organizacji pozarządowej we wszystkich etapach realizacji projektu. Twórcy programu przewidzieli, iż partnerzy zagraniczni powinni być organizacją istniejącą dłużej niż 12 miesięcy, niekoniecznie mieli posiadać osobowość prawną, nie mogli jednak czerpać korzyści finansowych z uczestnictwa w projekcie.

Na terenie Polski szkolenia dotyczące zasad wypełniania i składania wniosków prowadzone były przez firmę Ecorys i oraz wybrane euroregiony. Dodatkowo wnioskodawcy mogli skorzystać z *Podręcznika Procedur dla Organizacji Pozarządowych w ramach Grantu Blokowego dla Organizacji Pozarządowych i Polsko-Szwajcarskich Projektów Regionalnych Partnerskich*. W podręczniku zawarte zostały zasady dofinansowania dla organizacji pozarządowych, sposób przygotowania wniosków uwagi w zakresie realizacji oraz kontroli finansowej projektów. Założono, iż granty realizowane w ramach priorytetu I – Funduszu Organizacji Pozarządowych powinny być zgodne z zasadami polityki społecznej państwa oraz Unii Europejskiej. Polskie organizacje pozarządowe ubiegające się o dofinansowanie musiały mieć osobowość prawną, być zarejestrowane na terytorium RP co najmniej 12 miesięcy przed podjęciem starań o dofinansowanie, niezależnie od profilu swojej działalności.

Twórcy Polsko-Szwajcarskiego Programu Współpracy założyli, iż przedmiotem dofinansowania w ramach funduszu „małych” i „dużych” grantów miały być działania skierowane na aktywizację obywateli w sprawach publicznych, dopuszczające przedsięwzięcia inwestycyjne. Zakreślono, iż wsparcie mogły uzyskać projekty posiadające następujące cele: 1. zwracały uwagę na podnoszenie aktywności społecznej i rozwiązywanie problemów; 2. wspierały postawy obywatelskie przez krzewienie wiedzy na temat praw i obowiązków obywateli oraz równouprawnienia płci; 3. promowały rządy prawa; 4. aktywizowały obywateli w zadaniach organizacji pozarządowych; 5. wspierały rozwiązania innowacyjne, które przyczyniały się do poszerzenia procesów demokratycznych; 6. popierały wymianę doświadczeń z partnerami z kra-

¹⁹ Ustawa o kulturze fizycznej z 18 stycznia 1996 r. Dz.U., 6.03.1996, poz. 113; ustawa o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej z 17 maja 1998 r., Dz.U., 17.05.1989, nr 29, poz. 54; Ustawa o stosunku Państwa do Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego z 4 lipca 1991, Dz.U., 8.10.1991, nr 66, poz. 286; Ustawa o stosunku Państwa do Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej z 13 maja 1994, Dz.U. z 14.06.1994, nr 73 poz. 323.

jów europejskich. Szczegółowo do przedsięwzięć finansowanych przez środki grantu zaliczono: spotkania robocze, debaty, zebrania, zgromadzenia publiczne, tworzenie interaktywnych narzędzi wymiany poglądów i wiedzy, wydawanie pism, biuletynów, organizowanie konferencji, szkoleń, opracowywanie publikacji i analiz, organizowanie spotkań konsultacyjnych oraz wsparcie dla wszelkich działań promocyjnych.

W celu priorytetu II pod nazwą Fundusz Partnerski zapisano możliwość uzyskania dofinansowania przez organizacje partnerskie na transfer wiedzy i doświadczeń szwajcarskich organizacji pozarządowych dla polskich odpowiedników. Przewidziano wsparcie dla tworzenia sieci partnerskich, przekazanie know-how lub wiedzy w obrębie partnerskich relacji oraz działania wspierające zwiększenie roli organizacji w życiu lokalnym bądź regionalnym. Przewidziano dwie edycje składania grantów w drugim kwartale 2011 r. i 2012 r. Na każdą alokację przeznaczono 1,8 mln euro²⁰.

III Realizacja Programu

W ramach priorytetu I Fundusz dla Organizacji Pozarządowych Polsko-Szwajcarskiego Programu Współpracy odbyły się trzy nabory projektów dużych i dwa nabory projektów małych. Pierwszy nabór projektów dużych miał miejsce od 31 marca 2011 r. do 31 maja 2011 r. Lista wniosków złożonych do dofinansowania składała się z 524 pozycji. Rozstrzygnięcie konkursu nastąpiło 2 września 2011 r., dofinansowanie otrzymało 23 wnioski²¹.

Drugi nabór dużych projektów miał miejsce od 29 grudnia 2011 r. do 29 lutego 2012 r. Projekty złożyło 615 organizacji pozarządowych. Po ostatecznej ocenie na liście dofinansowanych znalazło się 61 wniosków²². W dniach od 28 września 2012 do 28 listopada 2012 r. ogłoszono trzeci nabór grantów dużych²³.

Liczbę wniosków dofinansowanych w ramach dużych grantów w pierwszym i drugim naborze przedstawia tabela 2.

²⁰ O prioryecie II w Polsko-Szwajcarskim Programie Współpracy, <http://www.swissgrant.pl/pl/fundusz-partnerski/o-grancie>, odczyt z dn. 26.10.2012.

²¹ Wnioski o dofinansowania złożonych w ramach pierwszego naboru projektów „dużych” Funduszu dla organizacji pozarządowych grantu blokowego stan z 15 czerwca 2011 r., http://www.swissgrant.pl/downloads/FOP/D1/lista_wnioskow_zlozonych_fop_d1.pdf, odczyt z dn. 20.10.2012. Wnioski o dofinansowanie w ramach pierwszego naboru projektów „dużych”, http://www.swissgrant.pl/downloads/FOP/D1/01_lista_wnioskow_dofinansowanych.pdf, odczyt z dn. 21.10.2011.

²² Lista wniosków złożonych w drugim naborze w ramach grantów „dużych” z 20 marca 2012 r., http://www.swissgrant.pl/downloads/FOP/D2/00_lista_wnioskow_zlozonych_fop_d2.pdf, odczyt z dn. 23.10.2012. Lista wniosków dofinansowanych w drugi naborze grantów „dużych” z 23 sierpnia 2012 r., http://www.swissgrant.pl/downloads/FOP/D2/01_lista_wnioskow_dofinansowanych_d2.pdf, odczyt z dn. 24.10.2012.

²³ Trzeci nabór wniosków „dużych” otwarty, http://www.swissgrant.pl/downloads/FOP/D2/01_lista_wnioskow_dofinansowanych_d2.pdf, odczyt z dn. 24.10.2012. Artykuł został ukończony 14 listopada 2012 r.

Tabela 2.

Wnioski dofinansowane w ramach „dużych” grantów w pierwszym i drugim naborze według obszarów wsparcia

Lp.	Obszary tematycznego wsparcia	Liczba zrealizowanych projektów		Razem zrealizowanych projektów
		w I naborze	w II naborze	
1	Edukacja obywatelska	12	19	31
2	Działania kontrolne	6	10	16
3	Partycypacja w polityce publicznej	5	32	37
RAZEM		23	61	84

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Wnioski o dofinansowania złożonych w ramach pierwszego naboru projektów „dużych” Funduszu dla organizacji pozarządowych grantu blokowego, stan z 15 czerwca 2011 r., http://www.swissgrant.pl/downloads/FOP/D1/lista_wnioskow_zlozonych_fop_d1.pdf, odczyt z dn. 20.10.2012. Wnioski dofinansowane w ramach pierwszego naboru projektów „dużych”, http://www.swissgrant.pl/downloads/FOP/D1/01_lista_wnioskow_dofinansowanych.pdf, odczyt z dn. 21.10.2011.

Z danych zawartych w tabeli 2 wynika, iż w pierwszym naborze „dużych grantów” najwięcej instytucji wnioskujących pozostała w obszarze edukacji obywatelskiej najmniej w zakresie działań kontrolnych. W drugim naborze najwięcej grantów zostało dofinansowanych w obszarze partycypacji w polityce publicznej, najmniej podobnie jak w pierwszym naborze w zakresie działań kontrolnych. Łącznie najwięcej grantów „dużych” zostało dofinansowanych w obszarze partycypacji w polityce publicznej, najmniej w temacie działań kontrolnych. Dofinansowane granty realizowane były przez organizacje pozarządowe z całej Polski. Szczegółowo rozmieszczenie geograficzne grantów przedstawia tabela 3.

Tabela 3.

Rozmieszczenie zrealizowanych projektów dofinansowanych w ramach grantów „dużych” w pierwszym i drugim naborze według województw

Lp.	Województwo	Liczba grantów „dużych”		Razem
		Pierwszy nabór	Drugi nabór	
1	mazowieckie	10	25	35
2	dolnośląskie	2	2	4
3	lubelskie	1	7	8
4	małopolskie	5	13	18
5	łódzkie	2	3	5

6	śląskie	2	5	7
7	podkarpackie	1	1	2
8	świętokrzyskie	–	1	1
9	zachodniopomorskie	–	1	1
10	pomorskie	–	1	1
11	podkarpackie	–	1	1
12	kujawsko-pomorskie	–	1	1
RAZEM		23	61	84

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Wnioski o dofinansowania złożonych w ramach pierwszego naboru projektów „dużych” Funduszu dla organizacji pozarządowych grantu blokowego stan z 15 czerwca 2011 r., http://www.swissgrant.pl/downloads/FOP/D1/lista_wnioskow_zlozonych_fop_d1.pdf, odczyt z dn. 20.10.2012. Wnioski dofinansowane w ramach pierwszego naboru projektów „dużych”, http://www.swissgrant.pl/downloads/FOP/D1/01_lista_wnioskow_dofinansowanych.pdf, odczyt z dn. 21.10.2011.

Z danych zawartych w tabeli 3 wynika, iż największym biorcą środków z Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy w priorytecie I w zakresie „dużych” projektów było województwo mazowieckie. Organizacje pozarządowe mające swoją siedzibę w tym województwie zrealizowały 35 „dużych” grantów, przy czym w drugim naborze większość – 25 projektów. Kolejne miejsce w staraniach o środki zajęło województwo małopolskie, które łącznie uzyskało dofinansowanie dla 18 grantów. Województwo lubelskie było autorem 8 dofinansowanych projektów, a województwo łódzkie – 5. Pozostałe województwa, choć złożyły wiele projektów, otrzymały niewielkie środki, najwyższej na 1–2 projekty. Brak dofinansowania odnotowały województwa: warmińsko-mazurskie, podlaskie, świętokrzyskie oraz lubuskie, których nieliczne projekty startowały w konkursach.

Ze względu na niewykorzystane środki w ramach priorytetu I Fundusz dla Organizacji Pozarządowych został rozpisany kolejny konkurs na dofinansowanie „dużych” grantów. Nabór rozpoczęto w 28 września 2012 r. a jego zakończenie przewidziano 28 listopada 2012²⁴.

Oprócz dużych projektów szwajcarscy darczyńcy przewidzieli realizację „małych” grantów w ramach tych samych obszarów wsparcia. Zostały zrealizowane dwa nabory grantów. Pierwszy z nich trwał od 30 czerwca do 31 sierpnia 2011 r. Z zgłoszonych 267 „małych” projektów ostatecznie po ocenie zostały dofinansowane 44 granty²⁵.

²⁴ Trzeci nabór wniosków projektów „dużych” otwarty, <http://www.swissgrant.pl/pl/fundusz-dla-organizacji-pozarzdowych/nabory>, odczyt z dn. 26.10.2012.

²⁵ Lista wniosków o dofinansowanie złożonych w ramach pierwszego naboru projektów „małych” Funduszu dla organizacji pozarządowych grantu blokowego z 20 września 2011 r., http://www.swissgrant.pl/downloads/FOP/M1/lista_wnioskow_zlozonych_fop_m1.pdf, odczyt z dn. 24.10.2012; Lista wniosków dofinansowanych Fundusz dla Organizacji Pozarządowych Grantu Blokowego, 1. nabór pro-

W drugim naborze rozstrzygniętym 26 września 2012 r. złożonych zostało 279 wniosków a dofinansowanych zostało 71 projektów²⁶. Dofinansowane wnioski w I i II naborze według obszarów wsparcia tematycznego przedstawia tabela 4.

Tabela 4.

Wnioski dofinansowane w ramach „małych” grantów w pierwszym i drugim naborze według obszarów wsparcia

Lp.	Obszary tematycznego wsparcia	Liczba projektów zrealizowanych w I naborze	Liczba projektów zrealizowanych w II naborze	Razem zrealizowanych projektów
1	Edukacja obywatelska	14	21	35
2	Działania kontrolne	8	19	27
3	Partycypacja w polityce publicznej	22	31	53
Razem		44	71	115

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Lista wniosków dofinansowanych Fundusz dla Organizacji Pozarządowych Grantu Blokowego, 1. nabór projektów „małych” z 29.11.2011 r., http://www.swissgrant.pl/downloads/FOP/M1/01_lista_wnioskow_dofinansowanych_m1.pdf, odczyt z dn. 25.10.2012; Lista wniosków dofinansowanych Fundusz dla organizacji pozarządowych grantu blokowego 2. Nabór „małych” projektów z 26 września 2012 r., http://www.swissgrant.pl/downloads/FOP/M2/01_lista_wnioskow_dofinansowanych_m2.pdf, odczyt z dn. 25.10.2012.

Z danych zawartych w tabeli 4 wynika, iż na 115 projektów dofinansowanych więcej organizacji otrzymało środki z drugiego naboru – 71. W zakresie tematyki zrealizowanych projektów dominowały te mieszczące się w temacie partycypacja w polityce publicznej. Łącznie zrealizowano ich 53. Najmniejszym zainteresowaniem cieszyły się projekty propagujące działania kontrolne. Więcej grantów zrealizowano w drugim naborze. Geograficzne rozmieszczenie realizowanych projektów przedstawia tabela 5.

jektów „małych” z 29.11.2011 r., http://www.swissgrant.pl/downloads/FOP/M1/01_lista_wnioskow_dofinansowanych_m1.pdf, odczyt z dn. 25.10.2012.

²⁶ Lista wniosków o dofinansowanie złożonych w ramach drugiego naboru projektów „małych” Funduszu dla organizacji pozarządowych grantu blokowego z 17 lipca 2012 r., http://www.swissgrant.pl/downloads/FOP/M2/00_lista_wnioskow_zlozonych_fop_m2.pdf, odczyt z dn. 25.10.2012. Lista wniosków dofinansowanych Fundusz dla organizacji pozarządowych grantu blokowego 2. Nabór „małych” projektów z 26 września 2012 r. http://www.swissgrant.pl/downloads/FOP/M2/01_lista_wnioskow_dofinansowanych_m2.pdf, odczyt z dn. 25.10.2012.

Tabela 5.

Rozmieszczenie dofinansowanych w ramach „małych” grantów w pierwszym i drugim naborze według województw

Lp.	Województwo	Liczba projektów zrealizowanych w I naborze	Liczba projektów zrealizowanych w II naborze	Razem zrealizowanych projektów
1	mazowieckie	6	3	9
2	małopolskie	14	20	34
3	dolnośląskie	3	6	9
4	lubelskie	4	13	17
5	wielkopolskie	4	3	7
6	łódzkie	2	4	6
7	pomorskie	2	3	5
8	podkarpackie	2	4	6
9	lubuskie	2	1	3
10	podlaskie	1	1	2
11	warmińsko-mazurskie	1	2	3
12	śląskie	3	8	11
13	zachodniopomorskie	2	3	5
	Razem	44	71	115

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Lista wniosków dofinansowanych Fundusz dla Organizacji Pozarządowych Grantu Blokowego, 1. nabór projektów „małych” z 29.11.2011 r., http://www.swissgrant.pl/downloads/FOP/M1/01_lista_wnioskow_dofinansowanych_m1.pdf, odczyt z dn. 25.10.2012; Lista wniosków dofinansowanych Fundusz dla organizacji pozarządowych grantu blokowego 2. Nabór „małych” projektów z 26 września 2012 r., http://www.swissgrant.pl/downloads/FOP/M2/01_lista_wnioskow_dofinansowanych_m2.pdf, odczyt z dn. 25.10.2012.

Z danych zamieszczonych w tabeli 5 wynika, iż w I i II naborze udział w realizacji grantów wzięły organizacje pozarządowe z 13 województw. Najwięcej projektów zostało dofinansowanych z województwa małopolskiego, będącego liderem w tym względzie. Kolejne miejsca zajęły województwo lubelskie z 17 grantami oraz śląskie z 11 dofinansowanymi projektami. Najsłabiej w rankingu wypadły województwa: podlaskie, lubuskie, warmińsko-mazurskie. Dofinansowania nie uzyskały projekty z województw: kujawsko-pomorskiego, świętokrzyskiego.

We wszystkich województwach granty realizowane były przez różne instytucje społeczne, stowarzyszenia oraz fundacje. Liczbę zrealizowanych grantów z uwzględnieniem na projekty „duże” i „małe” pod względem podziału według form prawnych organizacji przedstawia tabela 6.

Tabela 6.

Realizacja „dużych” i „małych” grantów przez organizacje pozarządowe według form prawnych Regon GUS

Forma prawna Organizacji pozarządowych	Duże Projekty Nabór I	Duże Projekty Nabór II	Małe Projekty Nabór I	Małe Projekty Nabór II	Razem
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	17	33	31	48	129
Fundacje	6	28	13	23	70
Razem	23	61	44	71	199

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Lista wniosków dofinansowanych Fundusz dla Organizacji Pozarządowych Grantu Blokowego, 1. nabór projektów „małych” z 29.11.2011 r., http://www.swissgrant.pl/downloads/FOP/M1/01_lista_wnioskow_dofinansowanych_m1.pdf, odczyt z dn. 25.10.2012; Lista wniosków dofinansowanych Fundusz dla organizacji pozarządowych grantu blokowego 2. Nabór „małych” projektów z 26 września 2012 r., http://www.swissgrant.pl/downloads/FOP/M2/01_lista_wnioskow_dofinansowanych_m2.pdf, odczyt z dn. 25.10.2012.

Łącznie w aplikowaniu o środki Polsko-Szwajcarskiego Programu Współpracy wzięły udział 192 organizacje pozarządowe, zrealizowano 199 grantów. Zdecydowanie więcej projektów – 129 zarówno w I i II naborze „dużych” i „małych” grantów wykonały stowarzyszenia oraz organizacje społeczne. Znacznie rzadziej o środki aplikowały fundacje a liczba dofinansowanych projektów stanowiła 70 grantów, co stanowi jedynie 33% ogólnej liczby grantów.

Wśród aplikujących o środki znalazły się organizacje mające różne cele istnienia, tj. edukację i wychowanie, rozwój lokalny, zdrowie, kulturę i sztukę, usługi socjalne pomoc społeczną oraz turystykę i rekreację. Szczegółowo udział w realizacji grantów różnych tematycznie organizacji przedstawia tabela 7

Tabela 7.

Udział organizacji pod względem tematycznym w realizacji grantów „dużych” i „małych” w I i II naborze

Cel istnienia organizacji pozarządowej	„Duże” projekty Nabór I	„Duże” projekty Nabór II	„Małe” projekty Nabór I	„Małe” projekty Nabór II	Razem
Zdrowie	1	1	–	–	2
Edukacja i wychowanie	4	17	5	20	46
Kultura i sztuka	–	3	4	4	11
Usługi socjalne, pomoc społeczna	3	9	14	10	36

Rozwój lokalny	14	28	18	36	96
Turystyka, rekreacja, sport	1	4	3	1	9
Razem	23	61	44	71	199

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Lista wniosków dofinansowanych Fundusz dla Organizacji Pozarządowych Grantu Blokowego, 1. nabór projektów „małych” z 29.11.2011 r., http://www.swissgrant.pl/downloads/FOP/M1/01_lista_wnioskow_dofinansowanych_m1.pdf, odczyt z dn. 25.10.2012; Lista wniosków dofinansowanych Fundusz dla organizacji pozarządowych grantu blokowego 2. Nabór „małych” projektów z 26 września 2012 r., http://www.swissgrant.pl/downloads/FOP/M2/01_lista_wnioskow_dofinansowanych_m2.pdf, odczyt z dn. 25.10.2012.

Z danych przedstawionych w tabeli 7 wynika, iż w priorytecie I najczęściej o środki aplikowały organizacje tematycznie zajmujące się rozwojem lokalnym. Zrealizowały one w obu naborach „dużych” i „małych” grantów – 96 projektów. Drugie miejsce zajęły organizacje związane z realizacją zadań w zakresie kultury i edukacji – 46 projektów. Dużym zainteresowaniem cieszyły przedsięwzięcia zaproponowane przez organizacje pozarządowe pracujące w sferze usług socjalnych i pomocy społecznej, które otrzymały dofinansowanie dla 36 grantów. Najmniejsze dofinansowanie otrzymały podmioty tematycznie związane ze zdrowiem i turystyką, rekreacją i sportem.

Wśród zagranicznych partnerów najwięcej kontaktów polskie organizacje pozarządowe nawiązały z partnerami ze Szwajcarii, następnie Niemiec, Austrii. Dominowały projekty dwustronne i stanowiły one ponad 60% wszystkich zrealizowanych grantów. Więcej niż trzech partnerów zagranicznych brało udział w realizacji około 10% projektów. Niezwykle sporadycznie w projektach uczestniczyli partnerzy z nowych krajów UE, najczęściej miało to miejsce w projektach wielostronnych²⁷.

W ramach drugiego priorytetu pod nazwą Fundusz Partnerski zakończony został I nabór wniosków. Dofinansowanie otrzymało 9 wniosków, przy czym żaden z nich nie został sporządzony przez organizację pozarządową, choć istniała taka możliwość²⁸.

Podsumowanie

Z zarejestrowanych w 2011 r. w Polsce 98 405 stowarzyszeń i organizacji społecznych, 14 397 fundacji najwięcej działało w województwach: mazowieckim, dolnośląskim, śląskim, łódzkim i wielkopolskim; najmniej funkcjonowało w województwach: lubuskim, opolskim, podlaskim świętokrzyskim i warmińsko-mazurskim. Brak funduszy na działalność statutową był bezpośrednią przyczyną podjęcia starań przez or-

²⁷ Informacja uzyskana w firmie Ecorys w dniu 12.10.2012.

²⁸ I nabór wniosków do priorytetu II Fundusz Partnerski, <http://www.swissgrant.pl/pl/fundusz-partnerski/nabory-wnioskow>, odczyt z dn. 26.10.2012.

ganizacje pozarządowe o dofinansowanie ze środków UE. Szanse do aplikacji środków stworzył Polsko-Szwajcarski Program Współpracy. Program założył wsparcie co najmniej 40% organizacji pozarządowych z siedzibą w województwach: lubelskim, małopolskim, podkarpackim i świętokrzyskim. W zorganizowanych w latach 2011–2012 dwóch naborach projektów „dużych” i „małych” dofinansowanie otrzymało łącznie 199 grantów, zrealizowanych przez 192 organizacje pozarządowe. W dwóch naborach „dużych” projektów dofinansowanie otrzymały łącznie 84 granty, zaś w zakresie „małych” dofinansowano 115 projektów. W naborze „dużych” grantów najwięcej dofinansowań otrzymały organizacje funkcjonujące w województwach: mazowieckim, małopolskim, lubelskim. Nie dofinansowano żadnego grantu z województwa: warmińskiego-mazurskiego, podlaskiego, świętokrzyskiego oraz lubuskiego. W naborze „małych” grantów najwięcej środków uzyskały projekty organizacji pozarządowych z województw: małopolskiego, lubelskiego i śląskiego, natomiast nie uzyskały go projekty z województw kujawsko-pomorskiego i świętokrzyskiego. Porównując założenia Polsko-Szwajcarskiego Programu Współpracy w zakresie geograficznym, podkreślić należy ich częściową realizację, bowiem tylko województwa lubelskie i małopolskie otrzymały duże dofinansowanie i zrealizowały liczne projekty. Dwa kolejne województwa – podkarpackie i świętokrzyskie albo słabo partycypowały w podziale o środki – podkarpackie albo nie uczestniczyły w nich w ogóle – świętokrzyskie. Stowarzyszenia i organizacje społeczne były liderami w liczbie zrealizowanych grantów – 129, fundacje wykonały zaledwie 70 projektów. Najczęściej o dofinansowanie występowały organizacje pozarządowe tematycznie związane z rozwojem lokalnym – 96 grantów dofinansowanych, następnie zajmujące się edukacją i wychowaniem – 46 grantów oraz usługami socjalnymi i pomocą społeczną – 36 projektów. Do tych organizacji III sektora, których projekty dofinansowano najrzadziej należały te tematycznie związane ze zdrowiem oraz rekreacją, turystyką i sportem. Polsko-Szwajcarski Fundusz Współpracy ożywił działania jedynie wybranych organizacji, stanowiących niewielki procent ogólnej liczby podmiotów III sektora funkcjonujących w województwach objętych jego działaniami: lubelskim, małopolskim, podkarpackim, nie uczynił tego w odniesieniu do województwa świętokrzyskiego, z którego żaden ze zgłoszonych grantów nie uzyskał dofinansowania.

